

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2005-02-24

Närvarande: f.d. regeringsrådet Karl-Ingvar Rundqvist, justitierådet Torgny Håstad och regeringsrådet Göran Schäder.

Stärkt rättssäkerhet och vårdinnehåll i LVM-vården m.m.

Enligt en lagrådsremiss den 10 februari 2005 (Socialdepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall,
2. lag om ändring i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, och
3. lag om ändring i polislagen (1984:387).

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av kammarrättsassessorn Magnus Mathiasson.

Förslagen föranleder följande yttrande av Lagrådet

Förslaget till lag om ändring i lagen om vård av missbrukare i vissa fall

26 a §

I remissen föreslås på flera ställen att de beslut som enligt gällande lag fattas av föreståndaren vid ett LVM-hem i stället skall fattas av Statens institutionsstyrelse. I förevarande paragraf, som inte föreslås

ändrad, föreskrivs att den som förestår vården vid ett LVM-hem skall underrättas om vissa förhållanden. Lagrådet föreställer sig att detta bör ändras så att också sådana underrättelser i stället bör lämnas till Statens institutionsstyrelse.

28 §

Enligt denna paragraf skall socialnämnden, innan vård i annan form påbörjas, i samråd med den intagne och den som förestår vården vid LVM-hemmet, upprätta en plan för den fortsatta vården. Paragrafen föreslås i remissen, liksom i det bakomliggande utredningsbetänkandet, upphävd. Vid föredragningen har upplysts att detta förslag förantletts av att utredningen föreslagit en särskild bestämmelse om att Statens institutionsstyrelse och socialnämnden i samråd med den enskilde borde träffa en överenskommelse om vilka insatser som skall ges den enskilde under och efter vårdtiden. Den i förevarande paragraf avsedda planen skulle då bli överflödig. Utredningens förslag genomförs dock inte i denna del, varför 28 § bör kvarstå. På motsvarande sätt som i 26 a § bör då föreståndaren för LVM-hemmet ersättas av Statens institutionsstyrelse.

36 a §

Här föreskrivs att tvångsåtgärder enligt 31–35 §§ endast får användas om de står i rimlig proportion till syftet med åtgärden och att mindre ingripande åtgärder skall användas om de är tillräckliga. 31 § föreslås emellertid ändrad, så att det skall vara obligatoriskt att omhänderta bl.a. alkohol och narkotika samt annat sådant som kan vara till men för vården eller ordningen på hemmet, om sådan egendom påträffas hos den som enligt lagen vårdas i ett LVM-hem. Paragrafen lämnar således inte utrymme för någon bedömning av proportionaliteten i åtgärden. I författningskommentaren sägs emellertid att pro-

proportionalitetsprincipen skall iakttas vid bedömningen av om påträffad egendom kan sägas vara till men för vården eller ordningen vid hemmet. För Lagrådet förefaller det dock främmande att tala om proportionalitet vid en sådan bedömning. Det är ju därvid inte fråga om att väga motstående intressen mot varandra utan om att avgöra om en faktisk omständighet föreligger eller inte. En annan sak är att denna bedömning kan vara mer eller mindre sträng. Vad regeringen förefaller vilja säga är att viss generositet bör visas i sådana sammanhang. Det har Lagrådet inget att invända mot. Hänvisningen till 31 § bör dock utgå ur förevarande paragraf.

Alternativt kan, på motsvarande sätt som i 2 a § lagarna (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård och (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård, i förevarande lag införas en paragraf som utan hänvisning till några särskilda paragrafer allmänt föreskriver att tvångsåtgärder endast får användas om de står i rimlig proportion till syftet med åtgärden, att mindre ingripande åtgärder skall vidtas om de är tillräckliga och att tvång skall utövas så skonsamt som möjligt och med största möjliga hänsyn till den som vårdas enligt lagen.

Förslaget till lag om ändring i lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga

20 a §

Paragrafen ger uttryck för proportionalitetsprincipen och motsvarar 36 a § lagen om vård av missbrukare i vissa fall. Vad Lagrådet anfört om den paragrafen har därför giltighet även här. I detta sammanhang är det hänvisningen till 16 § som är problematisk.

Förslaget till lag om ändring i polislagen

Lagrådet lämnar förslaget utan erinran